

***YOKA ! NAYEBI KOTANGA !
TALA ! NAYEBI KOKOMA !***

Masapo mike pona koyekola, kotanga,
kokoma mpe kokolisa boyebi

Kelasi ya

1

Buku eye esalemi

Na bokambemi ya Mwana mboka Anne Marie NZUMBA NTEBA LUVEFU,
mokambi ya molongo ya mateya mpe bisaleli ya mateya.

Na ba ganga ya mayele ba Ministele ya EPSP baye :

- Ernest NTOMBI BAINANYAMA
- Jean-André ALEMBE NDUNGA
- Godefroid EALE NSOMB' AOLEKA
- Thérèse MAMPUYA AVILA BOONGO
- Dorine MOBULI - NGONDO
- Junior NTUNGULU NTEBA

DEPOT LEGAL : JN 3.01606-57180

infographie : Ir MARC NSUANGANA & l'équipe de l'éditeur
© MINEPS-INC/DIPROMAD 2015

Mbote !

Kala te, okokoka kotanga mokanda yo moko.

Mesana na masapo mike, sima okotanga yango yo moko na bozangi lisungi ya moto mosusu.

Na sima, okokoma yo moko masapo kitoko mpo na baboti mpe baninga ba yo.

Bongo, tobanda !

==/==

Etanda ya mateya

1 - Alifabeti	7
2 - Banginga ba kelasi	12
3 - Mbote na bino banso !.....	14
4 - O eteyelo	16
5 - Libota lya ngai	18
6 - O zando	20
7 - O mesa !.....	22
8 - Tokei o nzela	24
9 - Na likolo, na mai mpe na mabele	26
10 - Nazali kosakana na ndenge ya biloko	28
11 - Nazali kosala masano ma kobatama	30
12 - Molona mwa ngai.....	32
13 - Na nsima ya bozongi o eteyelo, tokende kosakana.....	34
14 - O ntei ya lopango la bibwele	36
15 - Keba nzinzi eke !	38
16 - Libanda mopepe malamumu, tobima moke ! ...	40
17 - Moto na moto na mosala mwa ye !	42
18 - Mayoki ma ngai matano	44

1 - Alifabeti

A *a* a

Ananasi

B *b* b

Bitabe

D *d* d

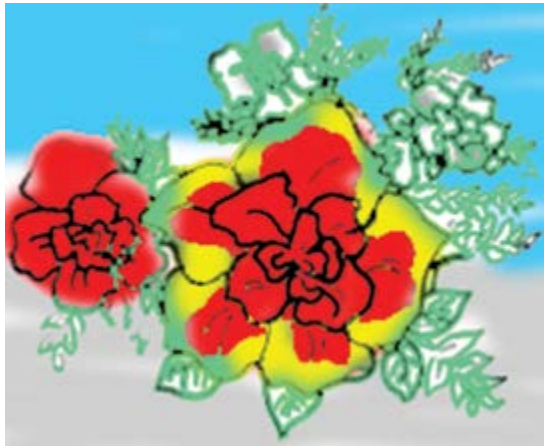
Dongodongo

E *e* e e

Etape

F *f* **f**

Fololo

G *g* **g**

Ngombe

K *k* **k**

Kiti

I *i* **i**

Lilala

L *l* l

Lipa

M *m* m

Mama

N *n* n

Ndako

O *o* o

Kopo

P *p* p

Pusi

R *r* r

Radio

S *s* s

Nsoso

T *t* t

Ntaba

U u u

Lutu

V v v

Avandi

W w w

Bwato

Y y y

Eteyelo

Z z z

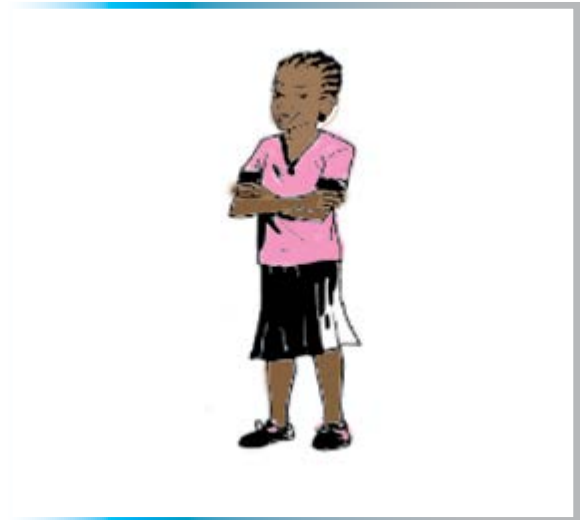

Zamba

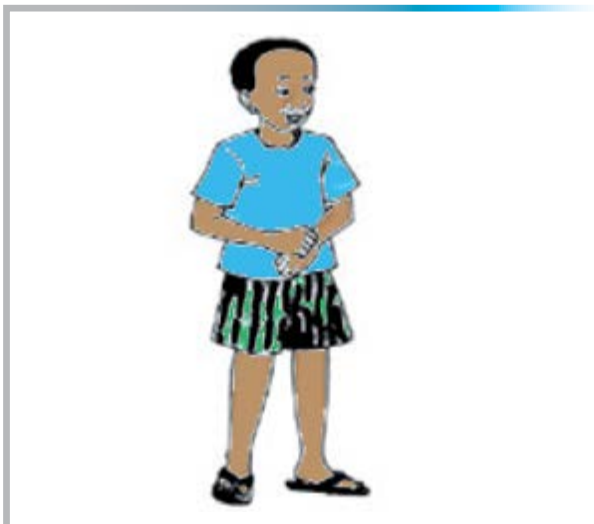
2 - Banninga ba kelasi

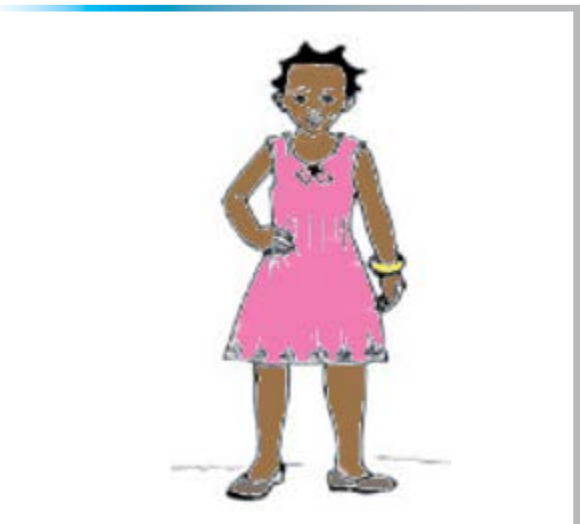
Mputu azali moninga wa ngai wa kelasi. Mikolo minso tozongaka na ye elongo o ndako.

Bonkoto azali elenge mwasi wa kelasi ya biso. Azali elenge ya mayele mingi zambi azali kolonga na meko inso o kelasi.

Lubaki azali liboso ya moninga wa ye Mobuli mpo na koyebisa ye ete bakende kelasi.

Mobuli ayanoli ete lelo mbula ebeti, kelasi ekozala te.

Mobuli akamwi komona lisusu ete mbula ebeti o mokolo akanaki kokende kelasi ye na moninga wa ye Lubaki !

Bokomi : Koma na lokasa loye :

Koma nkombo ya baninga ba yo babale ya basi na ya babali.

Tala Mboyo, ye nde moninga wa ngai.

Tala Ngoyi, ye nde moninga wa ngai.

Tala Likilo, ye nde moninga wa ngai.

Tala Boongo, ye nde moninga wa ngai.

Etaliseli : yema baninga ba yo.

3 – Mbote na bino banso !

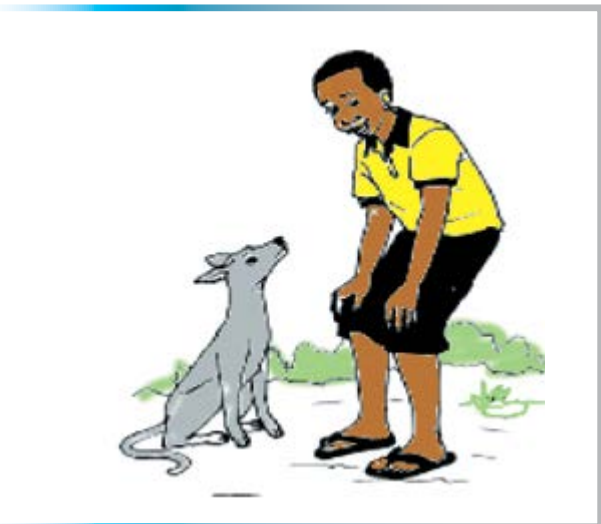
Mama Mosunga apesi mbote na mwana wa ye Landu. Mwana wa ye ayanoli na esengo mpe na botosi

- Papa Eale auti mosala, akutani na mwana wa ye Kabeya mpe apesi ye mbote.
- Mwana ayanoli na limemya

Nteba azali kosakana na pusi na ye o libanda ya lopango la bango.

Milu, mbwa ya Nteba ayambi ye ntango amoni ye.

Polo akutani na moninga wa ye Bakandja apesi ye mbote mpe atuni nsango nini ? Bakandja ayanoli, malamumu !

Polo elongo na ndeko wa ye ya mwasi, bakabwani na baninga ba bango.

Bokomi : Koma na lokasa loye :

Mbote Loombe, ozali malamumu ?

Mbote Fataki, nazali malamumu.

Mbote Alembe, ozali malamumu ?

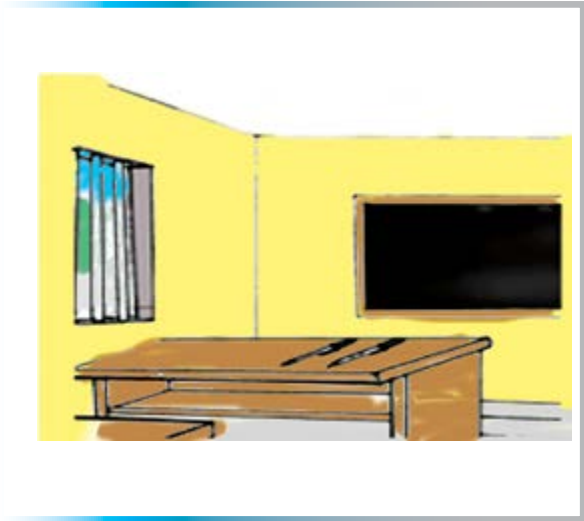
Mbote Mayele, nakei mbango kosakana.

Etaliseli : Yema makambo ozali kosala na moninga wa yo.

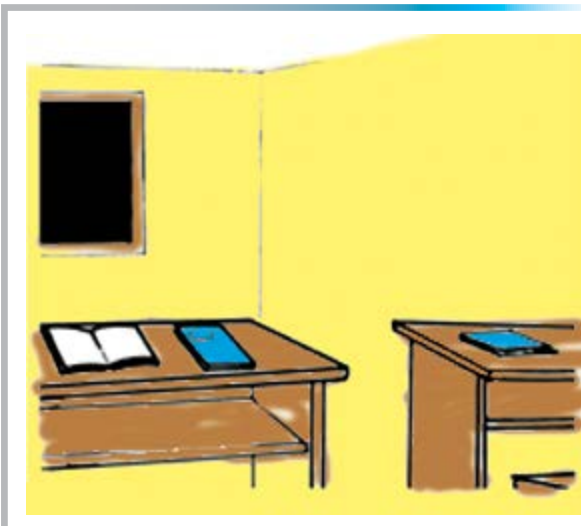
4 - O Eteyelo

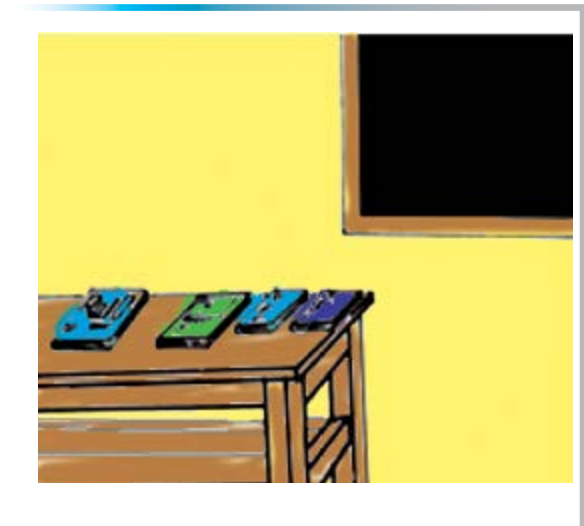
O kelasi ya biso tozali na :
etando eyindo, bifelo,
lininisa, mesa na bifandeli.

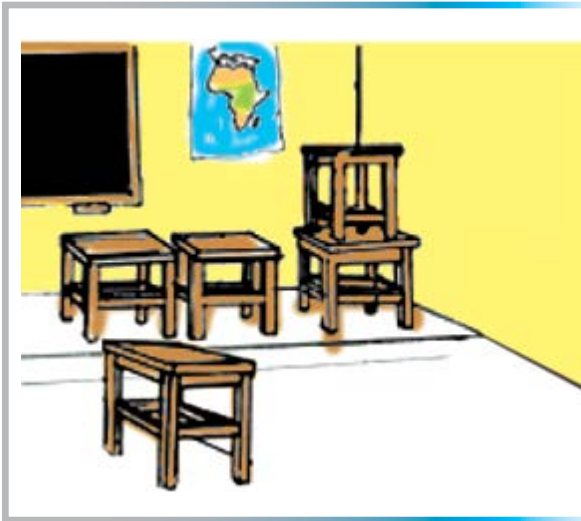
O kelasi ya biso tozali na :
etando eyindo, lininisa,
bifelo, mesa, o likolo lya
mesa tozali na bikomeli
bibale.

O kelasi ya biso tozali na :
etando eyindo, mesa mibale,
na mesa ya yambo tozali na
buku mibale, na mesa ya
mibale tozali na buku yoko.

O kelasi ya biso tozali na :
etando eyindo, mesa
enene yoko, o likolo ya
mesa tozali na buku minei.

O kelasi ya biso tozali na :
 etando eyindo, engumba
 y’Afrika, bivandeli mitano,
 na mesa yoko, o likolo lya
 mesa tozali na bikomeli
 mibale.

O kelasi ya biso tozali
 na : etando eyindo, na
 molakisi avandi o mesa
 ya ye.

Bokomi : tondisa na lokasa loye :

Na kati ya kelasi ya ngai, tozali na _____.

Na kati ya kelasi ya ngai, tozali na _____.

Na kati ya kelasi ya ngai, tozali na _____.

Na kati ya kelasi ya ngai, tozali na _____.

Etaliseli : yema biloko ozali komona na
 kati ya kelasi.

5 - Libota Iya ngai

Mama alati maputa na libaya, na makolo ma ye alati lipapa, na moto mwa ye alati kitambala mpe o loboko la ye la mwasi asimbi saki ya mpembe.

Tata alati simisi na patalo na bikoto o makolo, na loboko ya mobali amemi saki, na lipeka ya mwasi amemi liboka.

Elenge mwasi amemi mwana ya lisano mpe asimbi mosusu o loboko la ye la mobali, alati mapapa, bakangi ye nsuki kitoko.

Elenge mobali alati simisi na kupe mpe bikoto o makolo, atii maboko o loketo, ateleme o libanda.

Mama atelemi penepene
na lininisa azali kotala
libanda.

Elenge mwasi na nsuki
kitoko, alati lobe na
lipapa mpe avandi likolo
lya mbwa.

Bokomi : Tondisa na lokasa loye :

Tala _____, _____ azali _____.

Tala _____, _____ azali _____.

Tala _____, _____ azali _____.

Tala _____, _____ azali _____.

Etaliseli : yema libota lya yo.

6 - O zando

Mama azali koteka biloko na zando.
Elenge mobali asimbi ndunda.

Na nsima asimbi lokolo ya nyama.

Elenge mobali azali kotuna lisusu mbisi epai ya mama wana.

Asukisi na kopona bilamba.

Ntango akomi o esika eye bazali koteke mapapa, akamwi zambi mbongo esili.

Ntango akomi o libanda ya lopango la bango, alakisi biso ndako ya bango.

Bokomi : Tondisa na lokasa loye :

Na zando, nakuti _____.

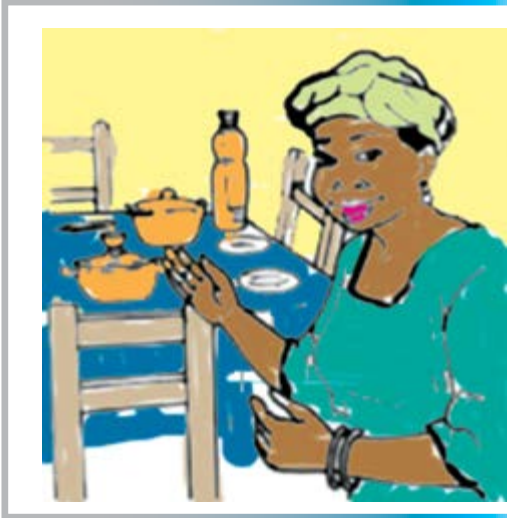
Na zando, nakuti _____.

Na zando, nakuti _____.

Na zando, nakuti _____.

Etaliseli : yema biloko biye olingi kokuta na zando.

7 - O mesa !

Mama atandi biloko na mesa, abengi mwana wa ye ya mobali.

Elenge mobali azali kolia biloko bya ye, na kopo ya mai pembeni, na lutu na loboko.

Elenge mobali asimbi mosuni na loboko mpe azali kokotisa mosuni yango o monoko.

Biloko biye aliaki bisili, asimbi mokuwa ya nsuka na loboko.

Na nsima ya bolei biloko,
azwi etabe abandi kolia.

Kasi alingi kolia
ananasi te.

Bokomi : Tondisa na lokasa loye :

O mesa! loba _____.

Nalingi kolia _____.

Nalingi kolia _____.

Nalingi kolia _____.

Etaliseli : yema biye olingaka kolia na
biye oboyaka.

8 - Tokei o nzela

Motuka moke mozali kokatisa esanga mpo ya kokende o mboka esusu.

Ndeko mobali azali likolo lya tukutuku naye , alati ekoti o moto, azali kokatisa esanga mpo ya bokei o mboka esusu.

Motuka monene momemi bato mpo na bokei mosala to kelasi.

Motuka monene mozali komema biloko biye bamama basombi na libongo.

Bilenge mibali bazali kotindika pusu ememi biloko o nzela.

Ndeko mobali oyo, amati likolo lya kinga ya ye mpo ya kokende esika esusu

Bokomi : tondisa na lokasa loye :

O nzela, _____

O nzela _____

O nzela _____.

O nzela _____.

Etaliseli : yema biloko biye bizali kotambola mbango na biye bizali kotambola malembe o nzela.

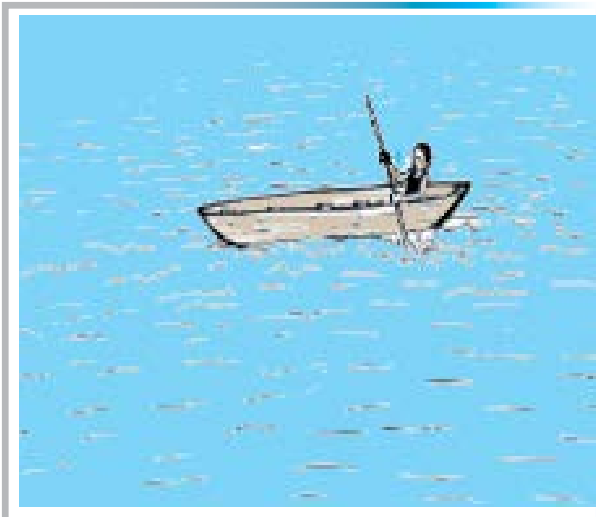
9 – Na likolo, na mai mpe na mabele

Motuka moke mozali kokatisa esanga mpo ya kokende o mboka esusu.

Engunduka ezali koleka o nzela na yango.

Moluki bwato, nkai na maboko, azali kokatisa ebale.

Mpepo ezali kopepa o mapata.

Elenge mwasi amati likolo lya kinga mpo ya kokende mboka esusu.

Kitunga na moto, elenge mobali akei kosomba biloko na zando.

Bokomi : Tondisa na lokasa loye :

Na likolo, namoni _____.

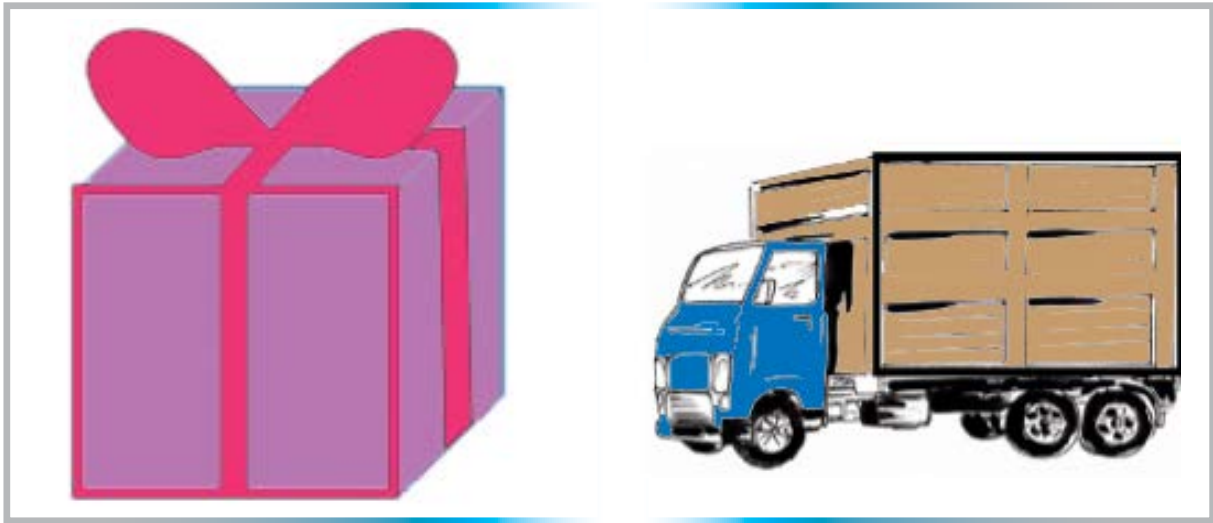
O nzela, namoni _____.

O mai, namoni _____.

Kasi ngai, nalingi koleka _____.

Etaliseli : yema makoki ya kotambola na yango oyo yo alingaka koleka.

10 - Nazali kosakana na ndenge ya biloko

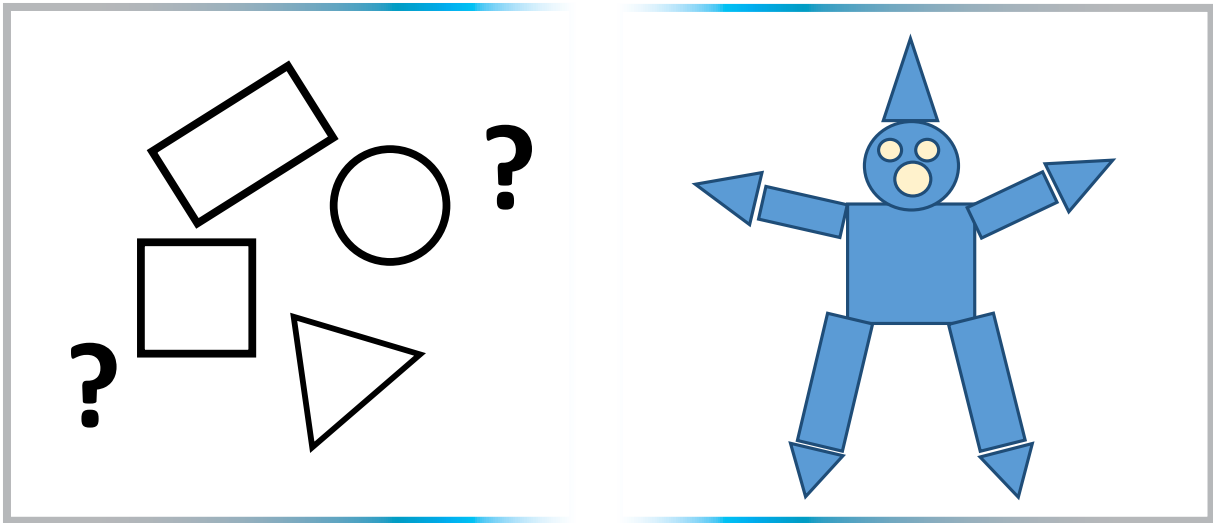
Ezali kale ?
te, ezali mbano

Ezali lekitangele ?
te, ezali motuka

Ezali libungutulu ?
te, ezali ndembo

Ezali tiliyangele ?
te, ezali ekoti ya nsonge

Bongo oyo ezali nini ?

Ya solo, ezali bongo mpenza. Ezali ekeko eye ezali na mayele, ekoki kosala maye moto asalaka. Ebongi mpenza mpo ya masano.

Bokomi : Tondisa na lokasa loye :

Ezali Kale ? te, ezali _____.

Ezali lekitangele ? te, ezali _____.

Ezali libungutulu ? te, ezali _____.

Ezali tiliyangele ? te, ezali _____.

Etaliseli : yema boko ya biloko biye bikosala ete okanisa ndenge ya biloko.

11 - Nazali kosala masano ma kobatama

Elenge mwasi abatami o nse ya mesa.

Elenge mwasi abatami o likolo lya nzete.

Elenge mwasi abatami o kati ya egbokoso.

Elenge mwasi azali koluka moninga wa ye oyo abatami o kati ya egbokoso.

Elenge mwasi abatami nsima ya lininisa.

Elenge mwasi abatami, o nse ya mbeto, mpe miso ma ye mazali kotala libanda.

Bokomi : Tondisa na lokasa loye :

Nabatami o nse ya _____ .

Nabatami na kati ya _____ .

Nabatami na nsima ya _____ .

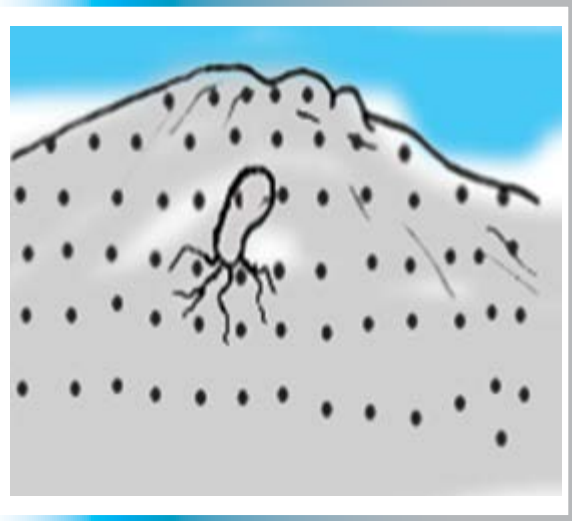
Nabatami likolo lya _____ .

Etaliseli : yema bisika oyo okoki kobatama. Keba! Na ba nkombo oyo ozali kosalela. Esengeli oyema yango malamumu.

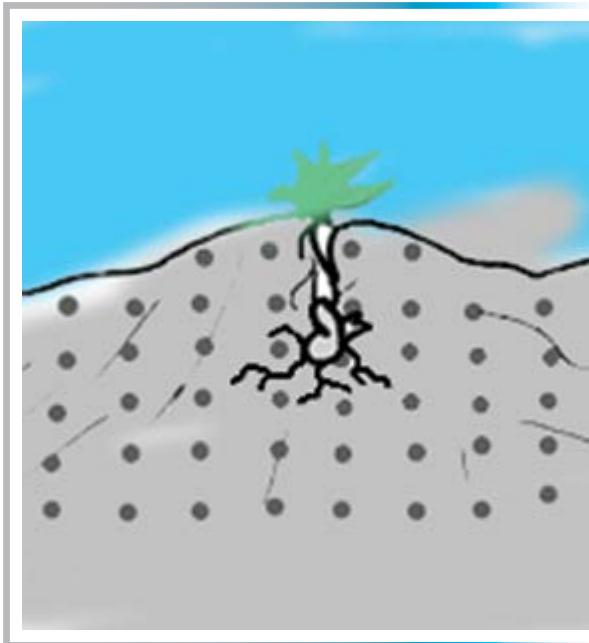
12 - Molona mwa ngai

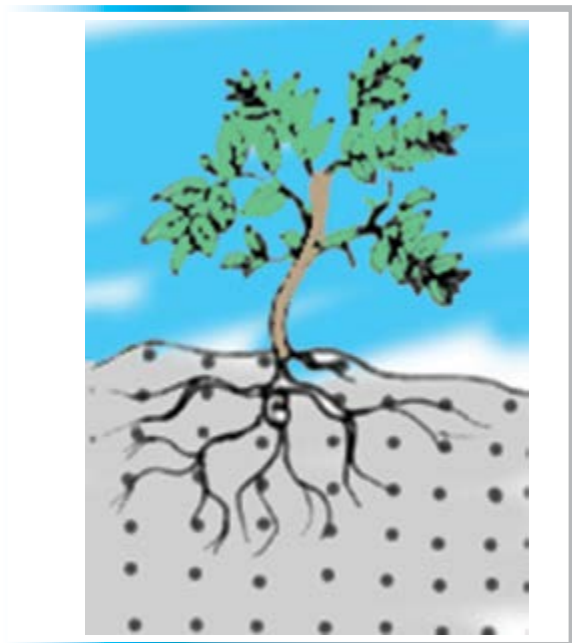
Moloni azali kobwaka mboto o mabele

Mboto eboto misisa na nzete.

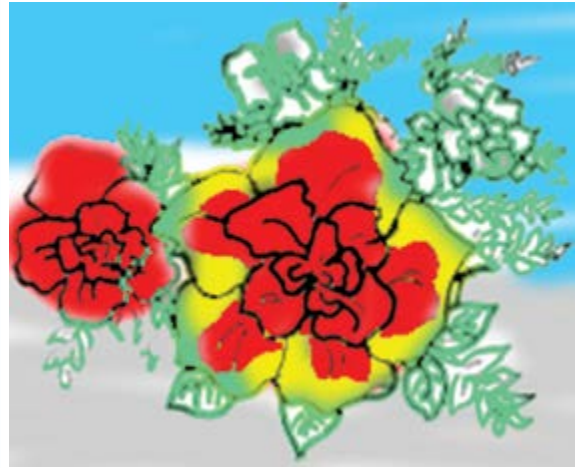
Nzete ekoli, eboto nkasa.

Nzete eboto misisa na bitapi ebele; bitapi binso bizali na nkasa.

Nkasa ebote fololo ebele.

Fololo ekoli, ekomi minene.

Bokomi : Tondisa na lokasa loye :

Naloni _____ .

Eloko nini ebimi ? Ezali _____ .

Eloko nini ebimi ? Ezali _____ .

Eloko nini ebimi ? Ezali _____ .

Eloko nini ebimi ? Ezali _____ .

Etaliseli : yema biteni bya nzete ya yo
ntango ezali kokola.

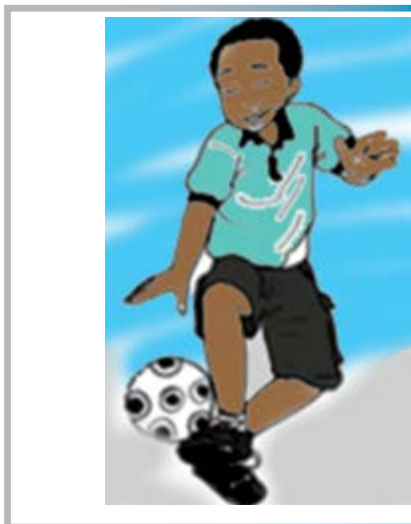
13 - Na nsima ya bozongi o eteyelo, tokende kosakana!

Elenge mobali azali kosakana na lisano lya bile o mabele.

Elenge mwasi azali kosakana na lisano lya mama o kati ya ndako.

Elenge mobali azali kosakana na lisano lya ndembo.

Elenge mobali na elenge mwasi bazali koyoka mindule.

Elenge mobali na elenge mwasi bazali kopota mbango.

Mama azali kokanga mwana wa ye nsuki.

Bokomi : Tondisa o lokasa loye :

Na nsima ya eteyelo, nalingaka _____ .

Ndeko wa ngai ya mobali asepelaka _____ .

Yaya na ngai ya mwasi alingaka _____ .

Kasi mpenza, nasepelaka mingi na _____ .

Etaliseli : yema oyo okoki kosala nsima ya bozongi o eteyelo, na oyo etali masano.

14 - O ntei ya lopango la bibwele

Tata azali kobima na lopango, mama azali kolanda ye na nsima. Epai esusu: papa amemi biloko, mama amemi nkoni mpe mwana wa bango liboso.

O ntei ya lopango la bibwele, mwana afandi pembeni ya ngombe.

O ntei ya lopango la bibwele, meme yoko azali na bana babale.

Nsoso atotoli bana banei, atiki liki lyoko.

O nsima ya lopango la bibwele, tata alati ekoti asimbi pawu, mama azali kolokoto mbuma ya nzete mpe atondisi yango o sani. Mwana mwasi amemi ekolo o mótó.

O ntei ya lopango la bibwele, tozali komona ngombe, ntaba, nsoso, libata, tata na bana babali batano na mwana mwasi moko.

Bokomi : Tondisa na lokasa loye :

O ntei ya lopango la nyama, _____.

O ntei ya lopango la nyama, _____.

O ntei ya lopango la nyama, _____.

O ntei ya lopango la nyama, _____.

Etaliseli : yema bato, ba nyama mpe misala mya lopango la nyama.

15 - Keba nzinzi eke !

Elenge mobali azali na mesa, atii kopo o likolo lya mesa, mpe nzinzi azali kopumbwa o likolo lya kopo.

Papa azali na mesa bongo nzinzi azali kopumbwa likolo ya bilei.

Mama asimbi lutu azali kolia biloko, mpe nzinzi azali kopumbwa pembeni.

Elenge mwasi azali kobanga kolia biloko, zambi nzinzi azali kopumbwa o likolo ya biloko.

Papa alingi aboma nzinzi, amibeti o moto, nzinzi apumbwe kasi ayoki mpasi o moto.

Mama azali na mesa alingi koboma nzinzi na maboko, kopo mpe sani ezali likolo ya mesa, mpe nzinzi azali kopumbwa likolo lya ye.

Bokomi : Tondisa na lokasa loye :

Nzinzi azali kopumbwa nzinga nzinga ya ____.

Nzinzi azali kopumbwa nzinga nzinga ya ____.

Nzinzi azali kopumbwa nzinga nzinga ya ____.

Bongo !

Etaliseli : yema lisolo lya nzinzi na yo.

16 – Libanda mopepe malamu, tobima moke.

Mama azali o ndako, alati molato kitoko na kitambala o moto mpe felo ezali o likolo lya mesa o pembeni ya ye.

Papa azali o ndako alati molato kitoko, alingi kobima o libanda.

Elenge mobali alati molato kitoko, alingi kobima o libanda.

Elenge mwasi alati molato kitoko, mpe alingi abima o libanda.

Mbula ezali kobeta o libanda, elenge mwasi azali kosala mosala o ndako, mwana popi azali pembeni ya ye.

Mbula ezali konoko o libanda, papa, mama na bana ba bango babale bazali kotala na lininisa.

Bokomi : Tondisa o lokasa loye :

Mpo ya bobimi, papa _____.

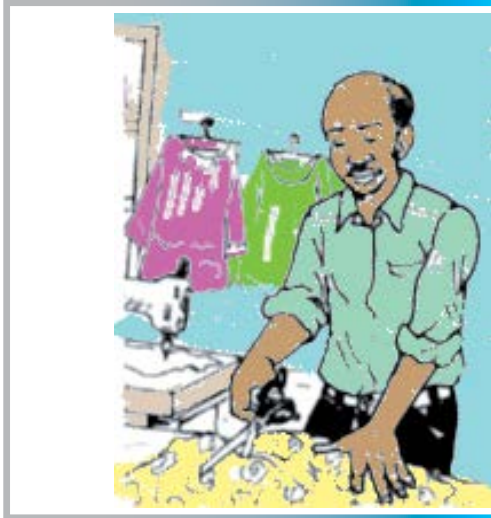
Mpo ya bobimi, mama _____.

Mpo ya bobimi, _____.

Mpo ya bobimi, _____.

Etaliseli: yema bilamba oyo libota lya yo balataka ntango ya bobimi to na nteke.

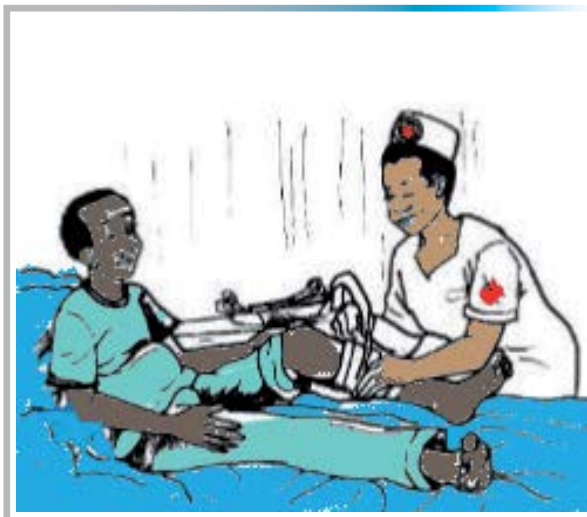
17 – Moto na moto na mosala mwa ye !

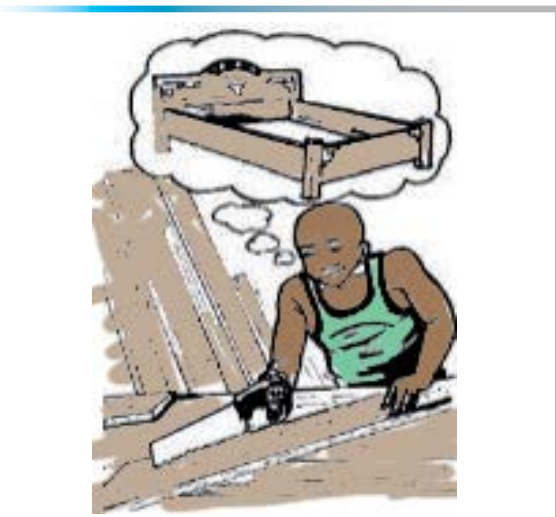
Mosoni bilamba azali kokata elamba, masini ma kosona pembeni, atandi bilamba biye asili kosono.

Mokumbi tukutuku azali kobongisa tukutuku ya ye.

Monganga azali kokanga mpota ya elenge mobali oyo azoki o lokolo.

Mosali mabaya asimbi mbeli ya mabaya o loboko, azali kokata libaya mpe kokanisa lolenge ya kosala mbeto.

Motekisi minda atandi
minda likolo lya mesa
azali kobenga basombi.

Moyekoli azali kotanga
mpe kokoma.

Bokomi : Tondisa o lokasa loye :

Luka ba nkombo ya misala mpe bakisa nini
basalaka.

Nsima, koma oyo olingaka kosala soko okomi
mokolo.

Etaliseli : yema misala oyo oyebi mpe
oyo olingaka kosala.

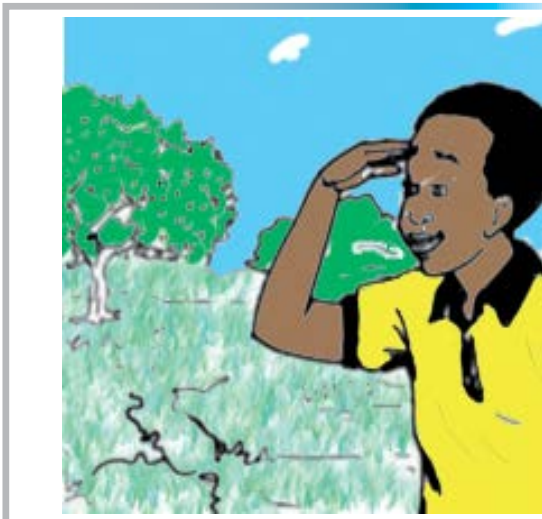
18 - Mayoki ma ngai matano

Ngai, nalingaka bomoi bwa mboka. Nalingaka mingi ko tambola na zamba

Na matoyi ma ngai, nazali koyoka ndeke ezali koyemba o likolo lya nzete.

Na miso ma ngai, nazali komona ebenga ezali kopema o likolo lya nzete

Na moboko ma ngai, nazali kosimba nzete eye ezali moselu.

Na monoko mwa ngai,
nazali komeka mbuma
eye nalingaka, na sukali
na yango, mbuma ezali
kitoko.

Na zolo ya ngai, nazali
koyoka nsolo ya fololo eye
ezali pembeni ya nzela.

Ezali esengo mingi ya
kotambola na mboka,
bisika binso ezali na eloko
yoko ya ko mona na miso,
ya ko yoka nsolo na zolo,
ya ko simba na loboko mpe
ya komeka elengi na yango
na monoko.

Bokomi mpe Etaliseli :

Solola lisolo mpe yema na kati ya lokasa maye ozali komona, koyoka, kosimba, komeka mpe koyokamela ntango ozali kotambola na zamba mpe na mboka.

Oyebi kotanga mpe kokoma sikoyo!
Koba kotanga mpe kokoma masolo
kitoko

MÉDIASPAUL

Imprimerie MÉDIASPAUL - Kinshasa - 2016
Imprimé en RDC - Printed in DRC
www.mediaspaul.cd